

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK GELİŞİMİ

Değerli Velimiz;

Kendini ifade edebilen, gerekli durumlarda 'hayır' diyebilen, hakkını savunabilen, özgüvenli ve ne istediğini bilen çocuklar yetiştirmek tüm anne babaların isteğidir. Bunların yanında bir de sorumluluk sahibi bir çocuk.. Çocuklara sorumluluk bilinci kazandırmak oldukça uzun bir süreçtir ve küçük yaşlarda başlanması gerekir. Çocuk gelişiminde her basamakta olduğu gibi bu bilincin oluşumunda da en büyük rol anne babadadır. Çocuklar sorumluluk duygusu ile doğmazlar ancak bir bebeğin gereksinimlerinin zamanında karşılanması ile gelişimi başlar ve ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına uygun bazı görevleri vermeye başlaması ile yerleşir.

Sorumluğu nasıl kazandıracığımız konusuna geçmeden ne olduğunu iyi anlamamız gerekir.

Sorumluluk;
1)Kurallara uyma
2)Tercihlerinin ya da seçimlerinin sonucuna katlanma,
3) Başka insanlara ve onların haklarına saygı göstermek olarak ele alınabilir.

Ancak sorumluluk, başkasının söylediği her şeyi yapmak değildir. Çevresindekilerin her söylediğini yapan çocuğa sorumlu çocuk gözüyle bakamayız. Örneğin; Şeker hastası bir çocuğun arkadaşlarını kıramayıp, ikram edilen şekeri yemesi kendisine karşı sorumluluğunun gelişmediğine işaret eder.

Peki, sorumluluk bilinci nasıl kazandırılır?

Sorumluluk kazanımında kişisel farklılıklar söz konusu olsa da sürece yönelik her sürecin “temel” ve “değişmez” öğeleri vardır.

- **Bilgilendirme:** Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce çocuğun bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Çocuklar bazı şeyleri neden yapmak zorunda olduklarını bilirlerse bunu bir ihtiyaç olarak görebilirler ve değişim süreci kolaylaşmış olur.
- **Takip:** Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için ona bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına-yapılmadığına dikkat edilmelidir.
- **Geri bildirim:** Belli bir süre sonra gidişat hakkında bilgilendirmek gerekir. Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa uygun pekiştiricilerle motive edilmeli, eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.
- **Hatırlatma:** İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirme ile başlayan bu süreç, davranış oturana kadar devam etmelidir.

Bazen anne-babaların küçük yaştaki çocuklarının yorulmasına dayanamadıkları için birçok şeyi onların yerlerine yaptıklarını görüyoruz. Bunu yaparak, çocuklarının yaşamları boyunca ihtiyaç duyabilecekleri karar verebilme, seçim yapabilme, girişken davranabilme gibi becerilerin gelişimini de engellemiş oluyorlar. Çocuğun tek başına bazı işleri yapmasına müsaade etmek gereklidir. Bazen yanlış olduğunu bildiğimiz davranışları çocuğun yapmasına izin vermek, onun davranışının sonucunu görmesi için faydalıdır.

! Anne-baba olarak, olayların biraz gerisinde durup bir şeylerin olmasına izin verme yürekliliğini göstermelisiniz.

Sorumluluk gelişiminde bir diğer önemli nokta; çocuğun gelişim düzeyini göz önünde bulundurarak sorumluluk vermektir. Genel gelişim özellikleri açısından değerlendirdiğimizde, çocukların evde yerine getirebilecekleri sorumluluklarını bilmek, bize beklentilerimizi ayarlayabilmemiz açısından yardımcı olabilir.

Buna göre yaş gruplarına göre çocuklarınızın yerine getirebileceği sorumluluklar şöyledir;

6'ıncı yaşta;

- ▶ Tek başına giyinip-soyunması,
- ▶ Sofrada tek başına yemeğini yemesi,
- ▶ Oyuncaklarını toplayabilmesi,
- ▶ Üzerinden çıkardığı kıyafetleri yardımla katlayabilmesi,

7'inci yaşta; (ek olarak)

- ▶ Dişlerini fırçalaması,
- ▶ Çantasını hazırlaması,
- ▶ Başladığı işi bitirmesi,
- ▶ Kuş, balık gibi hayvanları beslemesi,
- ▶ Proje ve ödevlerini hazırlaması

8'inci yaşta; (ek olarak)

- ▶ Hatırlatmadan öz bakımını yapması ve odasını toplaması,
- ▶ Okuldan gelen mesajları iletebilmesi,
- ▶ Dersleriyle ilgili sorumlulukları alabilmesi,

9-11 yaşlar arası; (ek olarak)

- ▶ İlgilerini belirleyip, zaman planlaması ve günlük programlar yapabilmesi,
- ▶ Zamanını iyi kullanması,
- ▶ Ev dışı yakın yerlere gidip gelmesi,
- ▶ Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması,
- ▶ Alışveriş yapması,

12-17 yaşlar arası; (ek olarak)

- ▶ Başkalarının hakkına saygı göstermesi,
- ▶ Evde daha çok yardım gerektiren işler olduğunda, kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmesi,
- ▶ Eve dönüş saatlerine uyması,

